

Македонските партии се загреваат за претседателските и за локалните избори во Република Македонија. Притоа ги користат сите можности за да ги претстават своите амбиции, кои во овој момент не смеат да бидат прикажани во оригинална форма, бидејќи законот јасно кажува во кој период се одвива политичка кампања. Во врска со овие проблеми и со очекувањата за фер и демократски избори разговараме со првиот човек на НВО "МОСТ", Дарко Алексов, кој заедно со своите соработници ќе ги набљудува изборите и ќе даде оценка за демократичноста, излезноста на гласачите итн.

Разговорот го водеше:
Кокан СТОЈЧЕВ

она што се случува од денот на распишувањето на изборите па наваму е регулирано со законот и истото подлежи на санкции.

☀ Санкциите ги мери нашето судство, но за изборните инциденти тоа досега не донесе некои конкретни казни мерки, на пример, одредување казна затвор за насилниците, за групното гласање итн. Дали со

но или кривично ќе бидат гонети, тоа значи дека Македонија потфрлила и дека изборите не ги задоволиле меѓународните стандарди за слободни и фер демократски избори. Тоа, исто така, значи дека ние имаме големи проблеми, кои се поврзани со нашиот процес за евроатлантска интеграција.

☀ Календарот роковник на ДИК не претставува новина во однос на

☀ Пред распишувањето на претседателските и на локалните избори во Република Македонија, се делеа автобуси, се промовираа проекти, опозицијата обвинуваше итн. Како ќе ги окарактеризирате овие предизборни промовирања?

АЛЕКСОВ: До денот на започнувањето на изборите, до денот на нивното распишување, сè што не се коси со законот е дозволено. Тоа што вие го потенциравте укажува на фактот колкав е демократскиот капацитет и демократската култура на политичарите. Значи, станува збор за две различни работи, односно тоа што не им е забрането со закон, да речеме претставува неетички, е еден момент, но тоа што е забрането со закон и се аплицира се санкционира. Сè што се случувало до почетокот на изборите, односно до нивното распишување може да се окарактеризира како политички маркетинг, може да се карактеризира како регуларна активност на некоја институција итн. Тоа не е ништо ново. Но, од друга страна, од 2006 година има сосема нов концепт и принцип на промовирање на проектите на естаблишментот, така што генерално

КОЛКАВ Е ДЕМ КАПАЦИТЕТ НА П

овој предизвик судството ја презема одговорноста или повторно од ДИК ќе бараме да ги држи конците в раце?

АЛЕКСОВ: Ние треба да правиме разлика дека кога станува збор за процедурални прекршувања, а тоа се однесува за кривично дело спречување на избори, во изминатиов период имавме одредени судски случаи кои завршија со епилог затворска казна, конкретно во образложението на пресудата е напишано заради спречување на избори. Но, никој не вели дека судството успеа во сто проценти од случаите да одговори на предизвикот. Затоа една работа треба да се расчисти, ако се дојде до ситуација да се судат луѓе за изборни манипулации или за спречување на избори, без разлика дали прекршоч-

изборните активности, но сепак се наметнува прашањето дали тој може да создаде проблем во однос на рамноправното претставување на кандидатите, бидејќи имаме кус временски период од само дваесеттина дена за прикажување на политичките програми, а истовремено се претставуваат кандидати за градоначалници, за претседател на РМ итн.?

АЛЕКСОВ: Тоа што партиите ќе го направат, најверојатно ќе ги поделат овие два процеса, значи ќе имаат претседателски кандидати и ќе имаат кандидати за градоначалници. Но, под ова се подразбира дека поголемите партии ќе имаат можност поквалитетно и поблиску до народот да ги претстават своите кандидати, а оние со послаб

ОКРАТСКИОТ ОЛИТИЧАРИТЕ?

Ставот на "МОСТ" е познат и тој потекнува од 2006 година, а тоа е дека изборите почнуваат со нивното распишување. Политичкиот маркетинг до денот на распишувањето на изборите е нешто што е нормално за плановите, стратегијата и за капацитетите на секоја политичка партија, независен кандидат, приватно физичко лице итн., но тоа што мора да биде принцип, и е дел од сите демократски култури и општества во Европа и пошироко, е дека со денот на распишувањето на изборите важат други правила, кои со измените во Изборниот законик сега прецизно се дефинирани.

капацитет, послаба инфраструктура, тоа ќе го направат со помал интензитет. Меѓутоа, меѓународните искуства покажуваат дека кампањите во некои држави траат 10 дена, во некои воопшто нема кампања, така тие дваесет дена кампања во предизборието всушност се препорака од ОБСЕ и од ОДИР мисијата. На

некој начин таа е одобрена и од страна на Венецијанската комисија, највисокиот орган во Европа, кој функционира во рамките на Советот на Европа, и има задача да ја цени легитимноста на законските решенија во државите, кои се слични на нашата, односно се во транзиција.

☀ Овие избори претставуваат последна шанса за Република Македонија за побрзо влегување во ЕУ и во НАТО, од нас се бара организирање фер и демократски избори. Тоа секако ќе претставува дополнителен државен и национален товар, но и поголема одговорност за ДИК, бидејќи поранешните искуства оставаат лош впечаток кај европските институции кои нè оценуваат какви сме како држава, дали имаме човечки потенцијал, демократски институции за спроведување избори. Постои ли ризик оваа слика да ни се повтори ако се нема политичка волја кај поголемите партии?

АЛЕКСОВ: Ова прашање може да се образложи во два дела, првото се однесува на Државната изборна комисија, таа е една од најсветлите точки во Извештајот на ОБСЕ и на ОДИР за претходните избори. Тоа значи дека со претходните избори се случи една историска работа, а тоа е дека ДИК воспостави концепт на одлучување по приговорите и по жалбите во кои го отвори изборниот материјал. Значи, бевме сведоци дека беше поништено гласањето на 187 избирачки места. Прв пат откако се организираат повеќе парламентарни избори во РМ имавме прегласување, и сè тоа беше врз база на аргументи и се одлучуваше врз база на докази. Значи, кога станува збор за ДИК, по прашање на зачувување на законитоста на процесот, се востановија принципи и стандарди за нејзино работење. Така што и овој состав на изборната комисија ќе мора да го почитува тој принцип, бидејќи веќе неколку пати тоа го слушнавме од нивна страна. Но, кога станува збор за политичките субјекти на овие избори политичките партии имаат директна одговорност за квалитетот на спроведувањето на процедурата на гласање, и сите останати процедури кои се поврзани со работата на општинските изборни комисији. Во согласност со Изборниот законик, на овие избори политичките партии ќе имаат членови во избирачките одбори, на самото избирачко место и во општинските изборни комисији. Тоа значи дека ДИК, како орган, е задолжена да ја зачува законитоста на изборниот процес. Меѓутоа, еднаква одговорност, ако не и поголема во делот на спроведувањето на процедурата на гласање и на квалитетот на процедурата на гласање, што всушност и се рефлектира врз целиот процес на избори, го имаат оние политички партии кои ќе имаат свои претставници во избирачките одбори.

☀ Во меѓувреме слушнавме дека Владата на РМ подготвила Акционен план за спроведување фер и де-

мократски избори, вклучувајќи го и безбедносниот план на МВР, кое на претходните избори имаше клучна улога во верификувањето и во документирањето на учеството на прекршителите во инцидентите на изборниот процес. Каква е Вашата оценка, дали тие можат да придонесат за намалување на напнатоста?

АЛЕКСОВ: Во контекст на претходното, постојат два сегмента на разгледување на условите за одвивање на изборите, првиот сегмент е безбедноста, а другиот сегмент се однесува на квалитетот на процедурата на гласање. Значи, не смеаме во јавноста да создадеме перцепција со која ќе велиме дека ако не се испука ниту еден куршум во РМ ќе има фер и демократски и слободни избори. Тоа е страшно лош пристап и како бумеранг може да ни се врати во самиот извештај на ОДИР. Во овој момент тоа

Доколку се дојде до ситуација да се судат луѓе за изборни манипулации или спречување на избори, без разлика дали прекршно или кривично ќе бидат гонети, тоа значи дека Македонија потфрлила и дека изборите не ги задоволиле меѓународните стандарди за слободни и фер демократски избори. Тоа, исто така, значи дека ние имаме големи проблеми, кои се поврзани со нашиот процес за евроатлантска интеграција.

треба да го имаме на ум но, исто така, подеднакво е битно изборите да бидат мирни и квалитетни, бидејќи е значајно и спроведувањето на процедурата на гласање, односно постигнувањето на меѓународните стандарди за слободни фер и демократски избори, еден човек еден глас, и транспарентно табелирање и сумирање на резултатите. Значи, РМ не може да се води од фактот дека треба само да биде мирно, иако претставниците на безбедносните сили тоа го постигнаа за време на прегласувањето на предвремените парламентарни избори, кога всушност бевме сведоци дека немаше ниту еден инцидент за време на прегласувањето, но не за време на гласањето. За нас проблемот се појавува во делот на спроведувањето на процедурата, односно на самото избирачко место. Затоа битно е да се постигнат меѓународните стандарди за да можеме да добиеме добра оценка во извештајот на ОДИР. Кај нас мора да преовладува позитивна атмосфера и самите избори да бидат оценети како позитивни.

И овој пат "МОСТ" ќе врши мониторинг врз изборните дејства, дали ќе го зголемите бројот на набљудувачите!?

АЛЕКСОВ: Тоа што ние го имаме како методологија и веќе по седми или

осми пат ќе го аплицираме, нема да го менуваме. Ќе ги покриеме избирачките места во ист сооднос во кој тоа го правевме и во минатото. Нашата методологија е востановена и таа е стандардна и не можеме да ја менуваме од избори на избори, така што очекуваме за компонентите од нашиот проект да ве информираме оној момент кога ќе биде официјализиран. Во ваква прилика ние ќе се обидеме максимално транспарентно и аргументирано да работиме и во исто време процесот на избори во сите негови фази да го доближиме до граѓаните и до јавноста.

Ќе се концентрирате ли на критичните места?

АЛЕКСОВ: Како што веќе потенцирав, начинот на работата и методологијата не разликува вакви специфики. Ние немаме критични не критични места, методологијата предвидува покривање на проценти на избирачките места, така што таму каде што настануваат нерегуларностите за нас се критични места. Но, ќе имаме набљудувачи на ниво на цела држава и ќе го набљудуваме квалитетот на спроведување на процедурата.

Оценката на изборите ќе зависи од ОБСЕ и од ОДИР, но на чело на тимот доаѓа грчки претставник. Колку

во оваа констелација спорот со Грција дополнително ја оптоварува оценката за политичката изборна трка?

АЛЕКСОВ: Ова прашање се провлекува подолго време, но велам, тоа апсолутно не влијае врз оценката за изборите во РМ. ОДИР е сериозна институција, составена од повеќе од 100 држави. Тоа е еден момент, втората работа е дека методологијата на пишување на извештајот се базира на аргументи и на извештаи од теренската работа. Значи, каков квалитет ќе видат таков ќе биде преточен во извештајот и таква оценка ќе добиеме. Затоа на самиот почеток не смеаме да почнеме да правиме огради или отстапки за тоа дека некој политички може да ни се реваншира, да врши притисоци. ОБСЕ и ОДИР се една сериозна институција, која е создадена од повеќе од 100 земји-членки, кои имаат свое парламентарно собрание, кое има свој начин на донесување одлуки, така што без разлика на моментот, ако генерално гледаме на овој факт, во тој случај можеби треба да разговараме и за тоа што ни се случува ако Словенија е претседавач со ОБСЕ, со парламентарното собрание на ОБСЕ, или сега во конкретниот случај амбасадор од Словенија е директор на ОДИР, значи ли дека сега можеме да поставиме контрапрашање, а тоа дека Словенците, нашите најголеми пријатели и лобисти за интегрирање во ЕУ, дали кога станува збор за изборниот процес, за неговиот квалитет, можеме да очекуваме да ни дадат попуст од страна на ОДИР. Не. Ние треба да си ја сработиме работата, таа треба да има квалитет на терен и на крај извештајот да биде позитивен.